

MORFOLOGIE

SOUČASNÉ

ANGLIČTINY

SBÍRKA CVIČENÍ,

PŘÍKLADŮ A TEXTŮ

K MORFOLOGICKÉMU

ROZBORU

LIBUŠE DUŠKOVÁ

ALEŠ KLÉGR

MARKÉTA MALÁ

PAVLÍNA ŠALDOVÁ

PARISON STUPŇOVÁNÍ

PRÁVÍ SUDEK

STUPŇOVÁNÍ

PRÁVÍ SUDEK

PRÁVÍ SUDEK

PRÁVÍ SUDEK

NAKLADATELSTVÍ KAROLINUM

Morfologie současné angličtiny

Sbírka cvičení, příkladů a textů k morfologickému rozboru

Libuše Dušková

Aleš Klégr

Markéta Malá

Pavčina Šaldová

Recenzovali:

prof. PhDr. Alena Šimečková, CSc.

PhDr. Zdeněk Menhard

Vydala Univerzita Karlova

Nakladatelství Karolinum

Grafická úprava Jan Šerých

Sazba DTP Nakladatelství Karolinum

Vydání třetí

© Univerzita Karlova, 2018

© L. Dušková, A. Klégr, M. Malá, P. Šaldová, 2018

ISBN 978-80-246-3814-0

ISBN 978-80-246-3029-8 (online : pdf)

Univerzita Karlova

Nakladatelství Karolinum 2018

www.karolinum.cz

ebooks@karolinum.cz

OBSAH

Úvodem	5
Úvodem k 2. vydání	6
1. BASIC MORPHOLOGICAL UNIT	7
2. PARTS OF SPEECH / WORD CLASSES	10
Word classes distinguished by their morphemic structure	10
Word classes without distinct morphemic structure	11
Word classes distinguished by alternation of phonemes and stress	13
3. THE NOUN	17
Number	17
Countability	20
Definiteness (determination)	21
Gender	24
Case	26
4. PRONOUNS	28
Personal pronouns	28
Possessives	31
Reflexive and reciprocal pronouns	31

Demonstrative pronouns	32
Interrogative pronouns	34
Relative pronouns	34
Indefinite pronouns	35
5. THE ADJECTIVE	39
6. THE ADVERB	42
7. THE VERB	44
Regular verb forms	44
Irregular verb forms	44
<i>Be, do, have.</i> Lexical verbs	45
Modal verbs	49
The temporal system of lexical verbs	53
Mood	59
Voice	61
Nonfinite verb forms	64
8. PREPOSITIONS	67
9. TEXTS	70
Illustration of complex morphological analysis (text 2)	76
Appendix	78
Česko-anglický slovníček morfologických a příbuzných termínů	84
Anglicko-český slovníček morfologických a příbuzných termínů	104

ÚVODEM

Tato sbírka cvičení, příkladů a textů k morfologickému rozboru obsahuje procvičovací materiál k morfologickým výkladům v *Mluvnici současné angličtiny na pozadí češtiny*. S *Mluvnici* je propojena odkazy uváděnými za záhlavím jednotlivých kapitol a podkapitol a označujícími příslušné oddíly v *Mluvnici*. Je především určena k probírání v seminářích morfologie jako základní materiál navazující na přednášky čerpající z *Mluvnice*, avšak vzhledem k povaze procvičovaných jevů a příkladového materiálu může posloužit každému pokročilému studentu angličtiny, který si chce procvičit a upevnit svou znalost morfologie.

Všechny texty a většina cvičných vět jsou autentické doklady z anglické literatury a slovníků. V menší míře, nebyl-li nalezen vhodný autentický doklad, byly příklady přejímány z gramatik, popř. byly dotvářeny nebo upravovány.

V úvodní části jsou cvičení týkající se morfematické struktury slova a přechodů mezi slovními druhy. Hlavní část příručky je věnována jednotlivým slovním druhům (substantivům, zájmenům, adjektivům, adverbům, slovesům a předložkám). Vedle cvičení zaměřených na formální prostředky realizace jednotlivých kategorií četná cvičení procvičují funkce a významy všech forem, a to jak z hlediska praktického ovládní, tak z hlediska funkčních a významových rozdílů. Texty na konci příručky mohou být použity ke komplexnímu morfologickému rozboru nebo jich lze využít k textové ilustraci jednotlivých probíraných jevů.

Příloha obsahuje doplňkové učivo ke kapitolám 2, 3 a 7, které má uživateli usnadnit probírání cvičení v příslušných oddílech. Na doplňovací materiál obsažený v příloze je v záhlaví těchto oddílů upozorněno odkazem.

K příručce je připojen česko-anglický a anglicko-český terminologický slovníček, který má sloužit jako pomůcka pro odborné vyjadřování a porozumění gramatickým výkladům.

V Praze v květnu 2000

ÚVODEM K 2. VYDÁNÍ

V druhém, revidovaném a upraveném vydání vychází původní text *Sbírky cvičení, příkladů a textů k morfologickému rozboru* bez podstatnějších změn. Dílčí úpravy spočívají zejména v přidání nebo výměně některých cvičení, přidání, výměně a opravě vět v některých cvičeních, zpřesnění některých formulací a návodů k provádění cvičení a zpřesnění či doplnění některých položek ve slovníčcích.

Provedené změny vyplynuly ze zkušeností získaných při probírání *Sbírky* ve výuce a mají sloužit k důkladnějšímu osvojení jevů působících stále obtíže.

V Praze v říjnu 2011

1. BASIC MORPHOLOGICAL UNIT

MORPHOLOGY – a structural language level between phonology and syntax
“The part of grammar (and lexicology) which analyses the structure of words. Morphology is a relatively unimportant part of English grammar because English words have relatively few **inflections** (that is, changes in the form of a word determined by its grammatical role)” (G. Leech, *A Glossary of English Grammar*, Edinburgh University Press, 2006)

inflectional morphology – the study of inflections

lexical or derivational morphology – the study of word-formation

Note: In traditional Czech grammatical theory, morphology is defined more broadly as “nauka o slovních druzích a jejich gramatických kategoriích, přičemž **sémantická m.** zkoumá gramatické významy a funkce morfému, **formální m.** kombinatoriku morfémů (deklinace a konjugace, popř. stupňování)” (*Encyklopedický slovník češtiny*, NLN, 2002)

Basic morphological units: morpheme, word

morpheme – a minimal language unit with distinctive form and meaning; it is realized by a **morph**, one of the variant realizations is called an **allomorph**

bound morpheme – a morpheme that cannot stand alone (all inflectional and derivational morphemes, and some lexical base morphemes, e.g. *-ceive* in *receive*)

free morpheme – a lexical (base) or grammatical morpheme which can occur separately

lexical morpheme – a derivational morpheme (affix) or a base morpheme (to which affixes and/or endings are attached)

grammatical morpheme – a bound or free morpheme with grammatical function (ending, article, conjunction, etc.)

morphemics, morphemic analysis – analyzing words into morphemes

Types of words:

word – the fundamental unit of language; it is used in the sense of (1) ‘word form’, a unit delimited in writing by blank spaces (orthographic word), in speech by phonological clues (phonological word); (2) ‘grammatical/semantic word’ (a form specified for grammatical categories/a unit with a specific meaning); (3) ‘lexeme’, an abstract unit subsuming all related grammatical forms (*sit, sits, sitting, sat*)

monomorphemic word – a word consisting of a single morpheme

polymorphemic word – a word consisting of two or more morphemes

variable (inflected) word – a word changing its form according to its grammatical function (ohebné slovo)

invariable (uninflected) word – a word without inflection, e.g. a preposition (neohebné slovo)

lexical or content word – a word having a lexical meaning on its own, e.g. *house* (autosémantikum, pl. autosémantika)

grammatical or function word – a word marking a grammatical function, e.g. *the, of* (synsémantikum, pl. synsémantika)

open-class word – a word belonging to a word-class (part of speech) with a large, potentially unlimited membership, i.e. noun, adjective, verb, adverb

closed-class word – a word belonging to a word-class which comprises a relatively small and fixed number of members (e.g. articles, pronouns, auxiliaries)

1. Determine which of the following words are synchronically monomorphemic and which polymorphemic, and identify the morphemic structure of the polymorphemic words:

smell, beast, aroma, amoral, alive, tempt, fling, tempting, earthling, benign, bevy, beget, behead, bedrock, under, undue, unerring, victory, envy, enrich, engine, enjoy, cone, confide, custom, customs, rear, rearm, reckon, reckless.

2. Divide the following words into lexical/grammatical:

the, then, if, every, all, to, too, can, stem, his, our, ours, hour, with, within, an, should, will, in, inn, no, none.

3. Revise what is meant by homographs, homophones, and diaphones:

a. Give the pronunciation and meaning of the following homographs:

tear, bow, row, entrance, invalid, wound, minute, desert, gymnasium.

b. Find homophones of the following words, give their graphemic form, and explain their meaning:

altar, ascent, beach, bear, berry, bore, cell, dam, earn, flour, foul, floor, fur, fort, flee, gate, heal, horse, herd, quay, leak, lessen, mail, morning, none, ring, rap, sale, scull, steal, team, wait, waist, cellar, cereal.

c. Give the diaphones of the following words:

again, against, holiday, towards, direct, either, year, organization, glacier, contents, magistrate, garage, penchant, abdomen, vertebrate, withdraw.

4. Revise what is meant by homonyms and synonyms:

a. Explain the meaning of the following homonyms:

date, long, yard, band, pupil, quarry, like, bark, bill, down, duck, race, rock, spell, port, sound, fine, plane.

b. Give synonyms of the following words:

desire, implore, annoy, terrified, hasten, vanish, tremble, diminish, mend, shout, hide, abandon, achieve, peril.

2. PARTS OF SPEECH / WORD CLASSES

Parts of speech (slovní druhy): a term based on notional criteria, e.g. nouns are names of persons, things, etc.

Word classes (slovní druhy): a term denoting a wider range of more precisely defined classes based on formal criteria, e.g. particles, auxiliaries

Classification criteria of word classes: grammatical (morphological, syntactic), semantic, phonological, morphemic properties

noun, pronoun, adjective, adverb, preposition, conjunction, interjection, article, numeral, particle (full verb, auxiliary verb, modal verb, determiner, quantifier, etc.)

Word classes distinguished by their morphemic structure (2.1)

Nouns, verbs, adjectives and adverbs are often distinguished by specific suffixes or prefixes.

Among the following words identify nouns, verbs, adjectives, and adverbs by means of the suffix or prefix. Note where the same suffix is found with more than one word class:

politely, heavenly, heavenwards, starvation, simplify, truthful, wooden, deepen, sideways, virtuous, arrangement, enrage, heroic, denial, accidental, otherwise, wealthy, apologize, dampness, pointless, equipment, testify, desirable, wholly,

childish, northern, northward, northwards, legalize, revival, woollen, stiffen, harmful, clarify, favourable, membership, only, delightful, enable, homewards, foolish, sanity, hardship, lengthways, widowhood, fasten, selfish, selfishness, encourage, alteration, clockwise, justify, measurement, humidity, jeopardize, resemblance, promoter, sooner.

Word classes without distinct morphemic structure (2.2)

Conversion between word classes: words functioning as more than one word class

1. The following words are used as **three or more different word classes**. Use each word showing its different word class functions:

back (noun, verb, adverb, adjective)

round (noun, verb, adverb, adjective, preposition)

sound (noun, verb, adjective)

bang (interjection, verb, noun, adverb)

like (verb, adjective, noun, preposition)

Conversion between verbs and nouns

2. The following words are examples of **verbs that convert into nouns**; use each word to show these two word-class functions:

want, fall, swim, laugh, shut-down, catch, find, bore, cheat, cover, walk, retreat.

3. The following words are examples of **nouns that convert into verbs**; use each word to show these two word-class functions:

bottle, corner, garage, butter, commission, hand, finger, thread, chaperon, nurse, cash, group.

Conversion of adjectives into verbs

4. Use each word as an adjective and a verb:

calm, dirty, humble, sour, soundproof, lower, dull, sober, narrow, weary.

Conversion between nouns and adjectives

5. The following words illustrate **full conversion of adjectives into nouns**; use each word as an adjective and as a noun:

bitter, daily, regular, comic, red, newlywed, female, drunk, chemical, savage, native, adult, outcast, human.

6. The following words illustrate **full conversion of nouns into adjectives**; use each word as a noun and as an adjective:

choice, commonplace, chief, top.

7. The following words illustrate **partial conversion of adjectives into nouns**; use each word as an adjective and as a noun:

the rich, the wicked, the English, the Dutch, the ignorant, the high and mighty, the mysterious, the inevitable, the unknowable, the latter.

8. The following examples illustrate **partial conversion of nouns into adjectives**; explain the effect of the order of the two nouns:

city life, life imprisonment, trouser pocket, pocket money, street gang, gang war, consumer goods, goods train, average speed, speed limit, dirt road, road dirt.

9. Show the conversion possibilities of the following words:

warm; English; dim; weather; mother; old; thin; empty; criminal; top; cause; offer; man; ship; light; repeat; brush; master; cough; down; fly; dead; glass; promise; love; correct; pretentious; mature; equal; dead; blush; cast; drive; wire; air.

10. Translate and comment on the converted word classes; in b. explain the difference between the noun and the adjective:

a. a computer model, a model student, language comprehension, child language, word meanings, machine translation, blood sample, sample questions, communication systems, a press photographer, a wine press, mother country, horse race, arms race, oil palm, palm oil.

b. mud-bath – muddy road, enemy forces – hostile feelings, danger signal – a dangerous criminal, an education programme – an educational establishment, sun-rays – sunny day, day nursery – daily journey.

c. 1. Her accent is very Harvard. 2. The story was not quite drawing-room. 3. The deceased had no relations. 4. The accused was found guilty. 5. The unambitious are the happy folk. 6. You must take the rough with the smooth. 7. This was the hour when even the taciturn relaxed into speech. 8. Some people have a taste for the spectacular. 9. But that is to seize on the inessentials and to ignore the essence. 10. The pretty and the popular often hold an attraction for the plain and despised. 11. Don't ask for the impossible. 12. Arrivals are requested to fill